

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра філософії, соціології та політології

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. 8) від «20» жовтня 2020 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

**НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ У СВІТОВІЙ
ГЕОПОЛІТИЦІ ТА ГЕОЕКОНОМІЦІ /
NATIONAL INTERESTS IN THE WORLD GEOPOLITICS
AND GEOECONOMICS**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автор: Губицький Любомир Володимирович

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософських та соціальних наук «15» травня 2020 р., протокол № 18

Рецензенти:

Латигіна Н. А., завідувач кафедри філософських та соціальних наук,
доктор політичних наук, професор;

Іванова О. М., доцент кафедри цифрової економіки та системного
аналізу, кандидат економічних наук, доцент.

**НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ В СВІТОВІЙ
ГЕОПОЛІТИЦІ ТА ГЕОЕКОНОМІЦІ /
NATIONAL INTERESTS IN THE WORLD
GEOPOLITICS AND GEOECONOMICS**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

ВСТУП

Програма дисципліни «Національні інтереси в світовій геополітиці та геоекономіці» призначена для студентів бакалаврату КНТЕУ денної форми навчання галузі знань 12 «Інформаційні технології», спеціальності 124 «Системний аналіз», освітньої програми «Інформаційні технології та бізнес-аналітика (Data Science)».

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти України зі спеціальності 124 «Системний аналіз» та відповідної освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів КНТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Національні інтереси в світовій геополітиці та геоекономіці» є ознайомлення студентів з теоретичними засадами геополітики та геоекономіки, сутності геополітичних та геоекономічних інтересів держав на світовій арені, головних напрямів геостратегії України на міжнародній арені.

Завданнями дисципліни «Національні інтереси в світовій геополітиці та геоекономіці» є:

- ознайомлення студентів з етимологією та змістом основних понять, категорій та термінів, пов'язаних з геополітичними та геоекономічними інтересами в світовій політиці;
- вивчення особливостей геополітичного середовища різних регіонів світу, а також національних інтересів великих держав у їх межах;
- формування системних знань про зовнішньополітичну та зовнішньоекономічну діяльність провідних регіональних країн із реалізації національних цілей у чітко визначеному географічному просторі;
- ознайомлення з актуальними глобальними проблемами, які потребують колективного вирішення;
- вироблення навичок дослідження і аналізу документів;
- формування вмінь та навичок роботи з документами в державних установах та органах у сфері реалізації зовнішньої політики України.
- формування вмінь студентів аналізувати офіційну діяльність глав держав і урядів, міністрів закордонних справ, дипломатичних представництв за кордоном, делегацій на міжнародних конференціях з метою реалізації національних інтересів держав.

Предметом вивчення дисципліни «Національні інтереси в світовій геополітиці та геоekonomіці» є глобалізаційні та міждержавні процеси, результати, умови ефективності урядів та держав, методи, які якнайкраще дозволяють встановити та спрогнозувати дипломатичні рішення.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Для вивчення дисципліни «Національні інтереси в світовій геополітиці та геоekonomіці» студенти повинні мати базову підготовку з філософських і соціальних дисциплін, що певною мірою впливають на формування базового політичного світогляду студентів.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Національні інтереси в світовій геополітиці та геоekonomіці» забезпечує оволодіння студентами загальними компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою

«Інформаційні технології та бізнес-аналітика (DataScience)» (ОС бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
K13	Здатність працювати в міжнародному контексті	3, 4, 6-13
K15	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	1,2,5
K16	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	3-13
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПР16	Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	1,2,5
ПР17	Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця	3-13

	предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.	
--	---	--

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вступ до дисципліни «Національні інтереси в світовій геополітиці та геоekonomіці».

Предмет, об'єкт та завдання дисципліни «Національні інтереси в світовій геополітиці та геоekonomіці». Методологічна основа дисципліни. Періодизація і структура дисципліни. Основні наукові геополітичні категорії і поняття. Геополітичне положення країни: сутність, властивості, значення. Історіографія до дисципліни «Національні інтереси в світовій геополітиці та геоekonomіці».

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5, 6

Додатковий: 5-8

Інтернет – ресурси: 16-21

Тема 2. Концептуальні засади формування геополітичних інтересів держав

Базові підходи до виявлення суті та принципів геополітики. (Цивілізаційний підхід до історичного процесу. Військово-стратегічний підхід. Теорія географічного детермінізму). Порівняльний аналіз провідних геополітичних шкіл сучасності. Світова політика: підходи до розуміння. Інтерес – одна з головних категорій у світовій політиці. Реалізація інтересів держави через геополітичне протистояння і територіальну експансію. Роль національного інтересу в міжнародних відносинах. М.Данилевський – основоположник цивілізаційного підходу. Концепція М.Данилевського у працях російського філософа К. Леонтєва, німецького філософа О. Шпенглера, російського вченого-євразійця П.Савицького, Л. Гумільова, Дж. Тойнбі. Ф. Ратцель (антропогеографія), Р. Челлен (система геонаук), Х. Маккіндер («Географічна вісь історії», одна з перших глобальних геополітичних концепцій), А.Т. Мехен (концепція морської сили). К. Хаусхофер («Новий Євразійський Порядок»), Н. Спайкмен (імперська геостратегія); «А. Шлезінгер, Г. Кіссінджер, З. Бжезінський та формування американської геополітичної школи. Вагомі підходи до виявлення суті та принципів геополітики, Геоekonomіка як інструмент перерозподілу важелів впливу на світовій арені.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 5, 6

Додатковий: 5-8

Інтернет – ресурси: 16-21

Тема 3. Геополітичні та гео економічні інтереси у відносинах держав Європейського Союзу

Геополітичні та гео економічні аспекти утворення і розвитку ЄС. Партнери Європейського Союзу та їх вплив на геополітичну ситуацію. Геополітичні та гео економічні інтереси «Великої трійки». Геополітичні та гео економічні інтереси Великої Британії в регіонах світу. Геополітичні та гео економічні інтереси Франції в регіонах світу. Геополітичні та гео економічні інтереси Німеччини в регіонах світу. Геополітична та гео економічна ситуація в Середземномор'ї. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Центральної та Східної Європи.

Основні геополітичні та гео економічні наслідки розширення ЄС на схід в 2004 р. Основні причини економічної кризи в країнах Південної Європи на сучасному етапі та антикризова зовнішньоекономічна стратегія ЄС. Фінансова криза – індикатор ефективності дій захисту інтересів. Засоби стримування падіння єврозони. Захисні валютні механізми відстоювання інтересів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3, 5, 6

Додатковий: 1, 2, 5-8

Інтернет – ресурси: 16-21

Тема 4. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці Російської Федерації та Білорусі

Геополітичні та гео економічні інтереси Російської Федерації на пострадянському просторі. Геополітичні та гео економічні інтереси Російської Федерації в Європі. Геополітичні та гео економічні аспекти взаємовідносин між Російською Федерацією і США. Геополітичні інтереси Росії в Азії, Африці та Латинській Америці.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4, 5, 6

Додатковий: 8, 13, 14, 15

Інтернет – ресурси: 16-21

Тема 5. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці України

Геополітичні та гео економічні інтереси України на пострадянському просторі. Геостратегічний вектор на інтеграцію з ЄС. Геополітичні та гео економічні інтереси України в Центральній та Східній Європі. Значення держави у процесі відновлення єдиної православної церкви в Україні.

Геополітичні та гео економічні інтереси України у Причорноморському регіоні. Гео економічні інтереси України в Азії, Африці, Латинській Америці.

Україна в сучасному геополітичному середовищі. Геополітичне і гео економічне позиціонування України у стиковій зоні Балто-Чорноморсько-Каспійського простору.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4, 5, 6

Додатковий: 8, 13, 14, 15

Інтернет – ресурси: 16-21

Тема 6. Геополітичні та гео економічні інтереси у відносинах держав Південного Кавказу

Геополітичні та гео економічні інтереси Російської Федерації, ЄС та США на Південному Кавказі. Геополітичні та гео економічні інтереси Грузії. Геополітичні та гео економічні інтереси Вірменії. Геополітичні та гео економічні інтереси Азербайджану.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5, 6, 7

Додатковий: 4, 5, 15

Інтернет – ресурси: 16-21

Тема 7. Геополітичні та гео економічні інтереси у відносинах держав Центральної Азії

Геополітичні та гео економічні інтереси Узбекистану. Геополітичні та гео економічні інтереси Таджикистану. Геополітичні та гео економічні інтереси Туркменістану. Геополітичні та гео економічні інтереси Киргизстану. Геополітичні та гео економічні інтереси Казахстану. Геополітичні інтереси США в країнах Центральної Азії. Геополітичні інтереси Російської Федерації в країнах Центральної Азії. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Центральної Азії в Афганістані. Геополітичні та гео економічні інтереси КНР у Казахстані.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5, 6, 7

Додатковий: 5,10,12

Інтернет – ресурси: 16-21

Тема 8. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Східної, Південно-Східної та Південної Азії

Геополітичні та гео економічні інтереси КНР. Геополітичні та гео економічні інтереси Японії. Геополітичні та гео економічні інтереси Північної і Південної Кореї.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5, 6

Додатковий: 2, 3-8

Інтернет – ресурси: 16-21

Тема 9. Геополітичні та гео економічні інтереси у відносинах близькосхідних держав

Геополітичні та гео економічні інтереси Саудівської Аравії та Катару. Геополітичні та гео економічні інтереси Іраку та Ірану. Геополітичні та гео економічні інтереси Ізраїлю. Геополітичні та гео економічні інтереси Лівану та Сирії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4, 5, 6

Додатковий: 1, 3-8

Інтернет – ресурси: 16-21

Тема 10. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці США та Канади

Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Латинської Америки. Геополітичні та гео економічні інтереси США. Геополітичні та гео економічні інтереси Канади.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5, 6

Додатковий: 5-8

Інтернет – ресурси: 16-21

Тема 11. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Латинської Америки

Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Латинської Америки. Геополітичні та гео економічні інтереси Бразилії та Аргентини.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5, 6

Додатковий: 5-8

Інтернет – ресурси: 16-21

Тема 12. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Африки

Геополітична ситуація на Африканському континенті. Гео економічні інтереси африканських країн. Вплив західних держав на геополітичний і гео економічний простір Африки. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Північної, Західної та Східної Африки. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Південної Африки. Особливості геополітичного розташування Єгипту. Основні інтереси Європейського Союзу в країнах Африки. Країни Африки та світова спільнота у боротьбі з піратством біля берегів Сомалі та Нігерії. Ефіопія – стратегічний партнер США.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5, 6

Додатковий: 3, 11-13

Інтернет – ресурси: 16-21

Тема 13. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці Австралії та Нової Зеландії

Австралія-Велика Британія: особливості культурно-цивілізаційних зв'язків. Дипломатичні та торговельно-економічні відносини Австралії та

США. Особливості економічного партнерства Австралії з Японією та Південною Кореєю. Діяльність Китайсько-австралійського форуму. КНР – провідний торговельний партнер Австралії. Індія – провідний політичний і економічний партнер Австралії. Еволюція міждержавних зв'язків Австралії та Індії, Монархії Перської затоки – торговельно-економічні партнери Австралії, Відносини Австралії з країнами-членами ASEAN. Роль Австралії в регіональних ініціативах США.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 5, 6

Додатковий: 1, 2, 5-8

Інтернет – ресурси: 16-21

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Базів Д.П. *Геополітична стратегія України*. – К.: Інститут держави і права України, 2020. – 191 с.
2. Дергачьов В. А. *Геоелекономика України: (теоретичні і прикладні основи)*. – Одеса: ІПРЕЕІ НАНУ, 2012. – 244 с.
3. Дергачьов В.А. *Геоелекономика*. – К.: Віра-Р, 2012. – 510 с.
4. Дорошко М.С. *Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД*. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 204 с.
5. Мадіссон В.В. *Сучасна українська геополітика*. – К.: Либідь, 2003. – 174 с.
6. Шульга М. А. *Геополітика*. – К.: Київський університет, 2017. – 239 с.

Додатковий

1. Борділовська О. *Республіка Індія у пошуках власного шляху*/О.Борділовська. – К.: ІМВ, 2004.
2. Гальчинський А.С. *Україна – на перехресті геополітичних інтересів*. – К.: Знання України, 2002. – 180 с.
3. *Геоелекономічні сценарії розвитку і Україна : монографія / М. Згуровський [та ін.]; ред. А. Філіпенко*. - К.: Академія, 2010.
4. *Геополітика: Підручник / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В.О. Храмов*. - К: МАУП, 2014. - 296 с.
5. *Геополітика: енциклопедія / Є.М. Суліма та ін.* – К.: Знання України, 2013. – 919 с.
6. Головченко В. *Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія та Океанія: навч. посіб.* / В.Головченко, О.Кравчук. - К.: Нічлава, 2016.
7. *Дергачьов В.А. Геоелекономічний словник-довідник*. – Одеса: ІПРЕЕІ НАНУ, 2014. – 177 с.
8. *Дорошко М. Держави пострадянського простору у світовій політиці*/ М.Дорошко, Н.Шпакова. - К.: Знання, 2010.
9. *Дорошко М. Країни СНД, Європи та Північної Америки: навч. посіб.*/М. Дорошко, Р.Кривонос, В.Крижанівський, Н.Сербіна. - К.: Ніка-Центр 2009.
10. *Дорошко М. Країнознавство. Країни СНД і Балтії: навч. посіб.* // М.Дорошко. - Чернівці: Книги-XXI, 2008.
11. *Ігнат'єва Т. Геополітика України в категоріях і поняттях: минуле та сучасність [Текст] : навч. посіб. [для студентів ВНЗ спец. "Політологія", "Історія України"] / Тетяна Ігнат'єва*. - Кам'янець-Подільський : К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2015. - 111 с.
12. *Країнознавство: підручник / В.Головченко, М.Дорошко, П.Ігнат'єв та ін.* - 2-ге вид., переробл. і доповн. - К.: Знання, 2012.
13. *Ліпкан В.А. Національна безпека України*. – К.: Кондор, 2008. – 552 с.
14. *Лотоцький С., Трохимчук С. Україна в світовому геополітичному просторі*.

— Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. — 192 с.

15. Міжнародні відносини та світова політика: підручник /кер. авт. кол. В. Крушинський; за ред. В. Манжолі. - К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010.

Інтернет-ресурси

16. Організація з безпеки та співробітництва в Європі (Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)) www.osce.org
17. Організація об'єднаних Націй (United Nations) <http://www.un.org/>
18. Програма розвитку ООН (UNDP) <http://www.undp.org>
19. Рада Європи (Council of Europe) <http://www.coe.int>
20. Спеціалізована установа ООН з питань освіти, науки, культури та комунікацій (UNESCO) <http://www.unesco.org>
21. Центральна Європейська Ініціатива (Central European Initiative) <http://www.ceinet.org>

* Курсивом виділені джерела, що є у бібліотеці КНТЕУ